

Vergaderjaar 2017–2018

34 775 X

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2018

Nr. 107

BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 mei 2018

Hierbij ontvangt u, mede namens de Staatssecretaris, het jaarverslag 2017 van de Inspecteur-generaal der Krijgsmacht (IGK)¹. De IGK kan mij gevraagd en ongevraagd adviseren over alle vraagstukken die de krijgsmacht raken. Ook kan hij onderzoeken instellen of bemiddelen in individuele aangelegenheden. Daarnaast is de IGK Inspecteur der veteranen en Inspecteur der reservisten. Door de vele werkbezoeken die de IGK jaarlijks aflegt, weet hij goed wat er leeft op de werkvloer. Ik hecht dan ook waarde aan de onafhankelijke positie van de IGK en aan zijn adviezen die bijdragen tot het verder verbeteren van de defensieorganisatie.

De IGK spreekt in zijn voorwoord over 2017 als het jaar van de kanteling; een kanteling naar een periode van meer financiële ruimte, groei en mogelijkheden. Hij ziet perspectief door onder andere materiële investeringen, het nieuwe arbeidsvoorwaardenakkoord en de presentatie van de nieuwe Defensienota. Uiteraard deel ik zijn vertrouwen in de toekomst en ben ook ik ervan overtuigd dat de weg omhoog is ingezet. Dat betekent uiteraard niet dat we er al zijn. We hebben een goed begin gemaakt en het is inderdaad van belang dat de effecten op de werkvloer snel zichtbaar worden. We werken er hard aan om de mensen op de werkvloer te laten zien dat we stappen voorwaarts zetten. Hieronder reageer ik uitgebreid op de bevindingen van de IGK in zijn jaarverslag.

Mensen

De IGK benoemt in de paragraaf «mensen» een aantal herkenbare problemen, in het bijzonder waar het gaat om het behoud van personeel. Aansluitend op zijn advies om dit probleem de hoogste prioriteit te geven, is er in de Defensienota 2018 bewust voor gekozen de mens centraal te

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

stellen. Defensie wil een aantrekkelijke werkgever zijn en daarom investeren we in de mensen. Zo wordt het huidige Flexibele Personeels-systeem (FPS) aangepast, komt er meer ruimte voor commandanten om in hun personeelsbehoefte te voorzien, worden flexibele contractvormen ingevoerd, wordt het toelagensysteem verbeterd en vereenvoudigd, en maakt Defensie werk van levensfasebewust personeelsbeleid. Alle maatregelen, waaronder ook het actieplan Behoud en Werving, worden in samenhang ondergebracht in een Strategisch Personeelsplan. Het uiteindelijke doel van al deze maatregelen is om van Defensie een organisatie te maken die het vertrouwen heeft van haar mensen, hen optimaal weet in te zetten en te behouden en voldoende nieuwe mensen werft.

Middelen en opleidingen

De IGK wijst erop dat het personeel gefrustreerd is door het niet voorhanden zijn van de benodigde middelen en de lange en complexe verwervingsprocessen. De verwerving is de laatste stap in de «voorzien-in-keten» waar ook behoeftestelling en financiële planning deel van uitmaken. Wij werken aan verbetering van de gehele keten. De IGK constateert dat er gelukkig meer geld beschikbaar is en weer geïnvesteerd wordt in middelen, reservedelen en munitie. Zoals eerder gezegd, realiseer ik mij ook dat het herstel voor het personeel op de werkvloer niet snel genoeg kan gaan en dat bouwen aan vertrouwen tijd kost. Ik ben er echter van overtuigd dat de maatregelen die zijn opgenomen in de Defensienota weer toekomstperspectief bieden; met een realistische blik zetten we stappen vooruit.

De IGK constateert dat de opleidingen onder druk staan. Hij wijst daarbij op tekorten in de opleidingscapaciteit waardoor wachtlijsten ontstaan. Daarnaast uit hij zijn zorgen over de hoge werkdruk waardoor er onvoldoende tijd beschikbaar is om opleidingen te volgen. Het versterken van het opleidingsdomein (gericht op functieopleidingen) maakt deel uit van het plan tot herstel van de basisgereedheid. Dit plan wordt nu ten uitvoer gebracht. Onze mensen krijgen meer loopbaanmogelijkheden, inclusief opleidingen en toekomstperspectief. Het arbeidsvoorwaardenakkoord biedt hier de handvatten voor. Zo is het scholingsbudget met twintig procent verhoogd. De afspraken hierover worden, in overleg met de centrales, zo snel mogelijk omgezet in concrete regelgeving.

Wendbaarheid

Tijdens zijn werkbezoeken constateert de IGK zowel bij het personeel als leidinggevenden de beleving van stroperige processen, procedures en onduidelijke regelgeving. In zijn themaonderzoek «de commandant in zijn kracht» heeft de IGK geadviseerd om verantwoordelijkheden en bevoegdheden meer te decentraliseren. Ik neem dit advies ter harte. Zoals in de Defensienota is opgenomen, krijgen commandanten meer bevoegdheden en middelen om te zorgen dat ze in de positie zijn om de juiste keuzes te maken.

Ook houden we interne processen en regels tegen het licht en schaffen we overbodige regels af zodat we als organisatie wendbaarder worden. De eerste stappen op dit gebied zijn inmiddels gezet. Zo is de regelgeving voor verwerving geactualiseerd en vereenvoudigd en zijn er bepaalde mandaten op het gebied van verwerving, die voorheen centraal waren belegd, overgeheveld naar de commandanten van de defensieonderdelen. Wat verwerving betreft, hanteren we de uitgangspunten «snel, tenzij» en «van de plank, tenzij» en waar mogelijk laten we verwerving van

niet-defensiespecifieke spullen en dienstverlening over aan externe partijen.

Het advies om succesvolle initiatieven zo spoedig mogelijk defensiebreed te implementeren, spreekt mij aan. Bij vier eenheden worden nu pilots in het kader van wendbaarheid uitgevoerd, waarbij wordt geëxperimenteerd met andere werkwijzen, regels en mandaten. Succesvolle uitkomsten worden vervolgens defensiebreed doorgevoerd. Zo is in dat kader besloten een vereenvoudigde bestelproces voor behoeften tot € 15.000 nog dit jaar in de hele defensieorganisatie in te voeren.

Veiligheid

De IGK constateert tijdens zijn werkbezoeken tekortkomingen op het gebied van fysieke en sociale veiligheid op de werkvloer. Als een van de oorzaken benoemt hij de welbekende *can do* mentaliteit. Hij wijst daarbij ook op de eigen verantwoordelijkheid van medewerkers om onveilige situaties te melden. Defensie heeft op 28 maart jl. het plan van aanpak «Een veilige defensieorganisatie» gepresenteerd. Dit plan gaat over fysieke en sociale veiligheid en bevat maatregelen om het werken bij Defensie veiliger te maken. Veiligheid moet onderdeel van het DNA van Defensie worden en is daarom topprioriteit voor de komende jaren. Wij hebben daar op 25 april jl. met uw Kamer over gesproken.

Themaonderzoek «van reorganiseren naar organiseren bij Defensie»

Ik ben de IGK erkentelijk voor zijn onderzoek en de aanbevelingen die hij doet, omarm ik. Er is mij veel aan gelegen om de personele uitbreiding van Defensie zo snel en soepel mogelijk te laten verlopen. Zijn bevindingen sluiten zeer goed aan bij de adaptieve en wendbare krijgsmacht die ik voor ogen heb, waarbij «bouwen aan vertrouwen» ervoor moet zorgen dat het personeel begrijpt waarom een andere organisatie nodig is en ook invloed kan uitoefenen om dit te realiseren.

Drugsbeleid bij Defensie

De IGK heeft ten aanzien van drugsbeleid eerder geadviseerd meer aandacht te besteden aan preventie, zoals het geven van voorlichting en houden van preventieve controles. Zoals afgelopen jaar in de reactie op het jaarverslag van de IGK over 2016 is vermeld, onderzoekt Defensie momenteel de mogelijkheden van een genuanceerde en zorgvuldige benadering van veteranen en drugs. Er is een werkgroep opgericht die het drugsbeleid en de uitvoeringsrichtlijn tegen het licht houdt. De werkzaamheden van deze werkgroep zijn in een eindfase.

Salarisontwikkeling bij Defensie

De IGK heeft tijdens zijn werkbezoeken negatieve signalen ontvangen over de inkomenspositie van het defensiepersoneel. Vooral de stijging van de premie van de eindlooppensioenregeling in 2017 heeft hierin een rol gespeeld. De IGK heeft naar aanleiding daarvan een onderzoek verricht naar de inkomenspositie van het defensiepersoneel. Het is belangrijk dat de inkomenspositie van militairen zowel in absolute zin als in vergelijking met andere sectoren voldoende aantrekkelijk blijft. Mede vanwege de inkomenseffecten maakt Defensie haast met een nieuwe pensioenregeling voor militairen, die ook in het arbeidsvoorwaardenakkoord is vastgelegd. Ik ga graag in gesprek met de IGK over de complexe materie van de inkomenspositie van militairen.

De IGK heeft tijdens zijn bezoek aan *enhanced Forward Presence (eFP)* en het *Baltic Air Policing (BAP)* detachement in Litouwen tekortkomingen geconstateerd op het gebied van oefenen en werken. Sinds het bezoek van de IGK zijn de door hem aangekaarte problemen grotendeels opgelost, waardoor realistischer geoefend en beter gewerkt kan worden. Nederland heeft blijvend aandacht voor de rechtspositionele verschillen die bestaan tussen de deelnemende landen en ook voor het verder verbeteren van de leefomstandigheden. Diverse initiatieven worden onderzocht om zelfstandig of gezamenlijk met *lead nation* Duitsland de werk- en leefomstandigheden te verbeteren. Daarbij kunt u denken aan het verbeteren van de sportfaciliteiten en de maaltijden. Ook wordt de mogelijkheid onderzocht om zelfstandig een recreatiegelegenheid in te richten.

De IGK wijst erop dat het tijdig aanwijzen en voorbereiden van personeel voor uitzendingen van groot belang is. Het aanwijzen van personeel voor individuele missies is echter een complexe taak vanwege de vele lopende missies. Er wordt continu gewerkt aan verbeteringen zodat de door de IGK genoemde coördinatieproblemen kunnen worden geminimaliseerd. Wat betreft de binationale eenheden herken ik de aangekaarte problemen. Deze hebben onze aandacht. Bij de NAVO staat interoperabiliteit hoog op de agenda en wordt er gekeken naar mogelijkheden tot verbetering.

Veteranen

De IGK deelt in zijn jaarverslag de positieve ervaringen die hij heeft bij de vele veteranenbijeenkomsten die hij bezoekt. Naast deze positieve ervaringen deelt hij ook zijn zorgen over het welzijn van veteranen en benoemt hij verbeterpunten. Een aantal maatregelen is al genomen. Zo begint Defensie in mei met een onderzoek onder alle ISAF-veteranen, zowel actief dienend als post-actief, om vast te stellen hoe het met hen gaat. Daarnaast worden alle ISAF-veteranen geïnformeerd over de mogelijke aanwezigheid van (psychische) gezondheidsklachten en de wijze waarop Defensie de (na)zorg heeft geregeld. Dit onderzoek moet beter zicht geven op de vraag of en in welke mate sprake is van problemen onder de ISAF-veteranen en ook over de aard van de problemen. Afhankelijk van de uitkomsten wordt bezien of het bestaande zorgsysteem moet worden aangevuld. De IGK benoemt ook het belang van het betrekken van jonge veteranen bij veteranenactiviteiten. Hierover wordt regelmatig gesproken met het Veteranenplatform en het Veteraneninstituut.

Reservisten

Met veel belangstelling heb ik kennis genomen van de activiteiten die de IGK ontplooit in zijn rol als Inspecteur der reservisten waaronder de organisatie van de themadag «De rechtspositie van de reservisten» en zijn werkbezoeken aan civiele bedrijven waar reservisten werken. Uiteraard sta ik open voor de aandachtspunten en verbeteringen die hieruit naar voren komen, zeker wanneer het gaat om het «ontzorgen» van reservisten. De IGK wijst er ook op dat het vullen van de vele openstaande reservistenvacatures wordt afgeremd door een te geringe aanstellingscapaciteit waardoor kandidaten lang in het aanstellingsproces blijven hangen. Defensie investeert met het plan Behoud en Werving in de wervings- en selectieketen zodat we meer en sneller mensen, waaronder ook reservisten, kunnen selecteren en keuren.

Tot slot

Ik deel de opvatting van de IGK dat 2017 een bewogen jaar was. Met hem kijken de Staatssecretaris en ik er naar uit om de komende jaren het verschil te maken. Met de Defensienota maken we een nieuw begin en met de extra investeringen een flinke stap voorwaarts. Een stap die naar onze overtuiging snel zichtbaar moet worden op de werkvloer. We realiseren ons tegelijkertijd dat opbouwen tijd zal kosten en vragen daarom aan het personeel geduld te hebben.

Mede namens de Staatssecretaris,

De Minister van Defensie,
A.Th.B. Bijleveld-Schouten